

LAUSUNTO 5.6.2018

Asia: HE 57/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta.

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry lausuu kunnioittavasti sivistysvaliokunnalle

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta.

SAKKIn keskeiset näkökulmat esitykseen:

- SAKKI on tyytyväinen esitettyihin muutoksiin sekä SORA-säädösten että rahoitusjärjestelmän osalta.
- SORA-säädösten soveltamista tulee edelleen kehittää avoimemmaksi sekä läpinäkyvämmäksi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee velvoittaa keräämään tilastoja SORA-säädösten soveltamisesta.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli edelleen monimutkainen ja vaikeasti ennakoitava ja siksi laskennallisen rahoituksen perusrahoituksen osuutta tulisi kasvattaa.
- Opiskelijoiden osallisuus tulisi paremmin huomioida osana rahoitusjärjestelmää.

SORA-säädösten laajentaminen koskemaan myös osaamisaloja

SAKKI ry pitää lakiesityksessä esitettyjä muutoksia kannatettavina. Erityisen hyvänä pidämme lakiluonnoksen esitystä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien pykälien muuttamiseksi. Niin kutsutun SORA-lainsäädännön perusteella opiskelijan opinto-oikeus voidaan perua tiettyjen tutkintojen osalta, jos hän ei täytä alalla vaadittavia terveydentilaan ja soveltuvuuteen liittyviä kriteerejä. Uusien, laajempien ammatillisten tutkintojen myötä on hyvä tarkastella uudelleen sitä, onko perusteltua peruuttaa koko tutkintoa koskeva opinto-oikeus, jos opiskelijan soveltuvuus tai terveydentila ovat este vain tietyn osaamisalan suorittamiseen. SAKKI kannattaa esitystä, jossa SORA-säädöksiä voitaisiin jatkossa soveltaa kokonaisten tutkintojen lisäksi myös osaamisaloihin, jolloin opiskelijan terveydentila tai SORA-lailla tarkoitettu soveltuvuus ei automaattisesti estä koko tutkinnon suorittamista, vaan vain SORA-säädösten piirissä olevien osaamisalueiden suorittamisen.

Vaikka lakiesityksessä on hyvin kiinnitetty huomiota myös opiskelijoiden tiedonsaantioikeuteen koskien SORA-säädöksillä rajattuja tutkintoja ja tutkinnon osia, haluamme edelleen kiinnittää tähän asiaan huomiota ja korostaa, että opiskelijoiden ja opiskelijoiksi hakevien tiedottaminen SORA-säädösten edellyttämistä vaatimuksista tulee hoitaa tarpeeksi kattavasti ja laadukkaasti.

Lisäksi esitämme yleisesti huolestua SORA-säädösten soveltamista ammatillisissa oppilaitoksissa. SORA-säädösten toimeenpano ja soveltaminen vaihtelevat merkittävästi koulutuksen järjestäjäkohtaisesti. SAKKI toivookin, että koulutuksen järjestäjiä tuettaisiin ja ohjeistettaisiin soveltamaan säädöksiä lain edellyttämällä tavalla. Opiskeluoikeuden peruuttamisessa koskevissa tilanteissa avoimuus sekä prosessiin selkeys ovat ehdottomia vaateita, joita tulee noudattaa kaikissa oppilaitoksissa.

SAKKI myös toivoo lakiin säädettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriölle veloitteen SORA-lakien soveltamista koskevien tapausten tilastoinnista. Nykyisin koulutuksen järjestäjillä ei ole veloitteita tilastoida tapauksia, joissa prosessi opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamisesta on käynnistetty tai se on viety päätökseen. Koulutuksen järjestäjät tulisivat olla veloitettuja raportoimaan SORA-säädösten käytöstä ministeriölle siten, että hallinnolla olisi todellinen kuva lainsäädännön soveltamisesta ja sen toimivuudesta. Tilastointi tulee toteuttaa siten, ettei opiskelijan oikeusturva vaarannu tilastoinnin yhteydessä.

Rahoitusmallin muutos

Esitetty muutos opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin siten, että harkinnanvaraista rahoitusta voitaisiin jatkossa myöntää oppilaitokselle myös varainhoitovuoden keskellä, on SAKKIn näkökulmasta kannatettava esitys. On tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriöllä on keinot turvata koulutuksen järjestäjän rahoituksellinen asema tapauksessa, jossa koulutuksen järjestäjän tilanne muuttuu yllättäen kesken

varainhoitokauden. Sekä perusrahoituksen harkinnanvarainen korottaminen että strategiarahan myöntämisen mahdollistaminen keskellä varainhoitokautta tuovat sekä joustavuutta että turvaa muuttuvissa tilanteissa.

Kokonaisuudessa ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusmalli on varsin monimutkainen sekä vaikeasti ennakoitava kokonaisuus. Koulutuksen järjestäjien kyky suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti on uuden rahoitusmallin myötä vaikeaa ja mallin ohjausvaikutuksesta ei voida vielä juuri sanoa mitään. Pahimmassa tapauksessa rahoitusmalli tulee ohjaamaan koulutuksen järjestäjiä optimoimaan toimintaansa vastoin lainsäädännön tavoitteita. Siksi SAKKI on kannattanut perusrahoituksen osuuden korottamista vähintään 60 prosenttiin laskennallisesta rahoituksesta. Perusrahoituksen suurempi määrä turvaisi paremmin esimerkiksi erityisryhmien, kuten maahanmuuttajien ja erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden aseman.

Lisäksi SAKKI esittää, että rahoitusmallin vaikuttavuusrahoituksessa tulisi huomioida nykyistä paremmin opiskelijoiden osallisuus. Vaikuttavuusrahoituksen painopiste on vahvasti työllistymisessä sekä työelämälähtöisyydessä ja esimerkiksi valtioneuvoston 1.6.2018 hyväksymässä asetusmuutoksessa ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautteen keräämisestä ja kysymyksistä painopiste on vahvasti työelämävalmiuksissa. Nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa kysymys on kuitenkin ammatti- ja työelämätaitojen opettamisen lisäksi kasvatuksellisesta koulutuksesta, jossa tarkoituksena on kehittää opiskelijoista sivistyneitä yhteiskunnan jäseniä. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että myös rahoitusjärjestelmä huomioi näiden taitojen kouluttamisen. Opiskelijoiden aktiivinen osallisuus oman oppilaitosyhteisön toiminnan kehittämisessä ja päätöksenteossa on keskeisiä keino kehittää näitä aktiivisen ja kriittisen kansalaisuuden taitoja ja siksi osallisuuden toimivuus tulisi myös huomioida koulutuksen järjestäjille myönnettävän rahoituksen kriteereissä.

ELIAS TENKANEN
Puheenjohtaja

ANNA MÄKIPÄÄ
Pääsihteeri

044 7530 581

elias.tenkanen@sakkiry.fi

050 3100 570

anna.makipaa@sakkiry.fi

Lisätietoja:

Samuli Maxenius, koulutuspoliittinen asiantuntija

044 7766 048, samuli.maxenius@sakkiry.fi